

**ECOLOGISCHE QUICKSCAN
SLOBBENGORSWEG EN BOLWERK
TE PAPENDRECHT**

ECOLOGISCHE QUICKSCAN
SLOBBENGORSWEG
TE PAPENDRECHT

Colofon

Opdrachtgever: RHO Adviseurs B.V.
Weena 505
3013 AL Rotterdam

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. ing. S.V. van Bakkum

Wijze van citeren: VanderHelm Milieubeheer B.V. (2021). *RHPA20210380. Ecologische quickscan Slobbengorsweg en Bolwerk te Papendrecht, d.d. 21-05-2021.*

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: RHPA20210380

Verantwoording	Status / versie	Definitief, versie 1
	Datum	21 mei 2021
Auteur	Dhr. ing. S.V. van Bakkum	
Kwaliteitscontrole	Dhr. ing. A.W.M. Loeve	
Vrijgave	Mevr. ing. K.E. Orie-Vreugdenhil	

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING.....	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 DOELSTELLING	4
2 PROJECTGEBIED EN OMGEVING	5
2.1 HUIDIGE SITUATIE	5
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN	7
3 TOETSING WERKZAAMHEDEN AAN WET NATUURBESCHERMING	9
3.1 BESCHERMDE SOORTEN	9
3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN	13
4 CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN.....	16
4.1 BESCHERMDE SOORTEN.....	16
4.2 BESCHERMDE GEBIEDEN	16
4.3 BIODIVERSITEIT	17
REFERENTIELIJST.....	18

BIJLAGEN

1. KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING
2. REGIONALE SITUATIEKAART

1 INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van RHO Adviseurs B.V. opdracht gekregen om een ecologische quickscan uit te voeren ter plaatse van een perceel aan de Slobbengorsweg en Bolwerk te Papendrecht.

1.1 AANLEIDING

De voorgenomen werkzaamheden in het projectgebied vormen de aanleiding tot het uitvoeren van deze ecologische quickscan. De werkzaamheden bestaan uit het bouwen van een woontoren van 11 verdiepingen met een kelder. Tijdens de planvorming dient inzichtelijk te worden gemaakt of door de werkzaamheden een negatief effect kan ontstaan op beschermde flora en fauna, beschermde natuurgebieden en houtopstanden. Indien hier sprake van is dient te worden bepaald of deze negatieve effecten kunnen worden voorkomen en of er sprake is van een ontheffings- of meldingsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.2 DOELSTELLING

Het doel van een ecologische quickscan is te bepalen of rekening dient te worden gehouden met de Wet natuurbescherming. Dit doel wordt opgesplitst in de volgende subdoelen.

- Het verkrijgen van inzicht in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora- en fauna in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de (mogelijke) effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde soorten.
- Het verkrijgen van inzicht in de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden in of nabij het projectgebied en het al dan niet uitsluiten van effecten van de werkzaamheden op eventueel aanwezige beschermde natuurgebieden.
- Het verkrijgen van inzicht in de aanwezigheid van beschermde houtopstanden. Voor onderhavig project worden echter geen bomen gekapt, waardoor deze doelstelling niet van toepassing is.

2 PROJECTGEBIED EN OMGEVING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen langs de Slobbengorsweg en Bolwerk te Papendrecht. De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in Afbeelding 1. Voor de regionale ligging van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 2.

Afbeelding 1: Begrenzing projectgebied (gearceerd) (Bron: Google Maps).

Het projectgebied bestaat uit een grasveld met kort gemaaid Engels raaigras met kleine stukken kale zanderige grond. In het midden van het veld staat een kleine krulwilg van ongeveer 1,5 meter hoog omringt door hoger gras. In het noorden van het projectgebied staat langs de Slobbengorsweg een lantaarnpaal in het gras. Aan de oostzijde van het projectgebied loopt een vrij brede watergang, ongeveer 8 meter, met een stijl aflopenede oever van ongeveer 2,5 meter hoog. Deze is aan de voet gedeeltelijk beschoeid. De zuidelijke zijde wordt begrenst door de Bolwerk en een parkeerterrein. Ten zuidoosten loopt het grasveld beperkt door onder een brug, tot deze hieronder aan een watergang grenst. Aan de westzijde van het projectgebied loopt de Slobbengorsweg. Aan de noordzijde wordt het projectgebied begrensd door de Havenstraat. In Afbeelding 2 zijn de beschreven gebiedselementen weergegeven.

Afbeelding 2: Krulwilg en grasveld midden in het projectgebied (linksboven), lantarenpaal en overzicht van het projectgebied (rechtsboven), de oever en aanliggende watergang (linksonder) en de aan het projectgebied grenzende watergang onder een brug (rechtsonder).

De omgeving van het projectgebied bestaat voornamelijk uit woonwijken. Zowel aan de oostzijde als aan de zuidzijde is het projectgebied omgeven door woonwijken. Aan de zuidzijde staan voornamelijk flatgebouwen. Achter deze flatgebouwen ligt de Beneden Merwede. Ten westen van het projectgebied ligt aan de andere kant van de Slobbengorsweg het Park Slobbengorsweg met hierachter een aantal sportvelden. Ten noorden van het projectgebied ligt een industrieterrein omsloten door de woonwijken. Afbeelding 3 laat enkele van de beschreven elementen zien.

Afbeelding 3: De directe omgeving ten noorden van het projectgebied (linksboven), de directe omgeving ten oosten van het projectgebied (rechtsboven), de directe omgeving ten zuiden van het projectgebied (linksonder) en de directe omgeving (Park Slobbengorsweg) ten westen van het projectgebied.

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN

In de toekomst wordt er een woontoren van 11 verdiepingen met een kelder gebouwd. Afbeelding 4 geeft een illustratief beeld van de toekomstige situatie.

Afbeelding 4: Toekomstimpresie van het projectgebied met de te bouwen woontoren (Bron: RHO Adviseurs B.V.).

De planning van de werkzaamheden is tijdens de uitvoering van de ecologische quickscan niet bekend.

3 TOETSING WERKZAAMHEDEN AAN WET NATUURBESCHERMING

In Nederland wordt de bescherming van natuur geregeld met behulp van de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming omvat de bescherming van soorten (van nature in het wild voorkomende, inheemse, planten en dieren), de bescherming van gebieden (zoals bijvoorbeeld Natura 2000-gebied en belangrijke weidevogelgebieden) en de bescherming van houtopstanden. De volledige wettekst is te vinden op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01>.

In onderhavig hoofdstuk worden de werkzaamheden getoetst aan de Wet natuurbescherming, per type bescherming.

3.1 BESCHERMDE SOORTEN

De bescherming van soorten is onderverdeeld in drie categorieën: vogels, Europees beschermde soorten (Habitatrichtlijn bijlage IV, onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I) (Box 1) en nationaal beschermde soorten. Provincie Zuid-Holland heeft een aantal nationaal beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 (Box 2), voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Box 1: Artikel 3.5: Habitatrichtlijn.

Artikel 3.5 Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Box 2: Artikel 3.10: Nationaal beschermde dier- en plantensoorten.

Artikel 3.10 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Om te bepalen welke beschermde soorten mogelijk aanwezig zijn in het projectgebied is in eerste instantie een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij zijn verscheidene verspreidingsatlassen, verspreidingskaarten, de NDFF en jaarverslagen geraadpleegd. De informatie uit deze atlassen is niet altijd actueel en veelal op uurhok weergegeven (5 x 5 km). Hierdoor kunnen deze gegevens voor onderhavig projectgebied enkel als richtlijn worden toegepast en tijdens het veldbezoek worden getoetst. In de NDFF is binnen een straal van 5 kilometer gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten. Gezien de vele barrières in stedelijk gebied is een grotere afstand niet overbrugbaar voor een groot aantal beschermde soorten. Voor enkele soorten die grotere afstanden overbruggen en/of slecht zijn te inventariseren is een ruimere afstand geraadpleegd.

Op 26 maart 2021 is door deskundig (zie bijlage 1 voor definitie) ecoloog: S.V. van Bakkum een veldbezoek overdag uitgevoerd, waarbij de projectlocatie nauwkeurig, en de omgeving van het projectgebied globaal, is onderzocht. Hierbij wordt aanwezig biotoop specifiek in kaart gebracht

In Tabel 1 zijn beschermde soorten weergegeven die op basis van het bureauonderzoek in het projectgebied kunnen worden verwacht. Op basis van het veldonderzoek zijn vervolgens de twee grijs inkleurde, rechter kolommen ingevuld.

Tabel 1: Verwachte beschermde flora – en faunasoorten in het projectgebied op basis van het bureau- en veldonderzoek.

Soort-groep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status	Bron*	Aangetroffen (A), verwacht (V), uitgesloten (U).	Verwachte gebieds-functie#
Vogels	Inheemse vogels	<i>Aves</i>	Vogelrichtlijn	1, 2, 3, 4	A	V, F
	Huismus	<i>Passer domesticus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 2	3, 4	U	n.v.t.
	Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 2	3, 4	U	n.v.t.
	Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 4	3, 4	U	n.v.t.
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	A	F
	Groene specht	<i>Picus viridis</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	V	F
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	U	n.v.t.
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	U	n.v.t.
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	V	F
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	A	F
	Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	3, 4	V^	V
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Europees beschermd	3, 4	V	F
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Europees beschermd	3, 4	V	F
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Europees beschermd	3, 4	V	F
	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Europees beschermd	3, 4	V	F
	Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	Europees beschermd	3, 4	V	F
Grondgebonden zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Haas	<i>Lepus europaeus</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Woelrat	<i>Arvicola amphibius</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
Amfibieën	Bastaardkikker	<i>Pelophylax Esculentus</i> kl.	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	
	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>	Vrijgesteld	3, 4	V	

Legenda:

- Vogelrichtlijn: is van toepassing op alle inheemse vogels.
- Europees beschermd: deze soorten zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I.
- Nationaal beschermd: deze soorten zijn opgenomen in bijlage A van de Wet natuurbescherming en niet vrijgesteld door provincie Zuid-Holland.
- Vrijgesteld: deze soorten zijn opgenomen in bijlage A van de Wet natuurbescherming en vrijgesteld door provincie Zuid-Holland.
- Vogels, categorie 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- Vogels, categorie 4: nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil);

- Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich, als de broedplaats verloren is gegaan, elders te vestigen;
- * Bron: 1 = verspreidingsatlas; 2 = www.telmeel.nl; 3 = inschatting op basis van biotoop (m.b.v. Google Maps); 4 = NDFF
- # = Gebiedsfunctie: V: voortplantingsplaats, rustplaats of nest; F: foerageergebied. De gebiedsfunctie is alleen weergegeven voor streng beschermde soorten
- ^ = Oeverzwaluwen zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en worden in de huidige situatie niet verwacht. Deze soort kan zich echter wel vestigen in de toekomst, indien in de periode 1 maart t/m augustus grondhopen met steile hellingen aanwezig zijn.

Als aanvulling op de tabel is per soortgroep uitgewerkt welke (zwaar)beschermde soorten op basis van de bureaustudie binnen het projectgebied worden verwacht, dan wel kunnen worden uitgesloten. Voor alle verwachte soorten zijn de gebiedsfuncties en de beschermde elementen volgens de Wet natuurbescherming beschreven.

3.1.1 VOGELS

Jaarrond beschermde nesten - categorie 1 tot en met 4

Tijdens het locatiebezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen van vogels uit categorie 1 tot en met 4. De nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd, middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Box 3), dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden.

Box 3: Artikel 3.1: Verbodsbepalingen Vogelrichtlijn.

Artikel 3.1 Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen in het projectgebied waargenomen. Er zijn geen structuren zoals dakpannen of gebouwen aanwezig waaronder huismussen kunnen broeden. Daarnaast is geen geschikte zanglocatie of schuilgelegenheid in het projectgebied aanwezig. Derhalve wordt de aanwezigheid van nesten en rusten van huismussen redelijkerwijs uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn direct ten noordoosten van het projectgebied, in de aangrenzende woonwijk, huismussen in broedbiotoop waargenomen. Mogelijk gebruiken deze huismussen het projectgebied om te foerageren of om op de zanderige plekken te stofbaden. Er zijn voor deze soort echter voldoende alternatieven plekken te vinden in achtertuinen en het Park Slobbengorsweg, waar tevens grasvelden en zanderige plekken te vinden zijn. Daarnaast bieden deze plekken meer beschutting door de aanwezigheid van bomen en struiken. Het projectgebied blijkt om deze reden niet een essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van deze soort. Derhalve kan deze soort worden uitgesloten.

Door het ontbreken van hoge bomen zijn er voor roeken geen opties om te nestelen in het projectgebied. Wel is er de mogelijkheid dat deze soort op het grasveld zal foerageren en een geschikte nestlocatie vindt in de bomen van het Park Slobbengorsweg. Tijdens het veldbezoek zijn in het park echter geen roeken of nesten van roeken aangetroffen. Daarnaast biedt het park een alternatief foerageergebied met minder verstoringsevoelige grasvelden. Derhalve kan deze soort worden uitgesloten.

De sperwer zal door het ontbreken van bomen ook niet nestelen in het projectgebied. Mogelijk foerageert de sperwer in het Park Slobbengorsweg en benut deze soort daarbij ook het projectgebied. Doordat het projectgebied in vergelijking met het park zeer klein is en weinig vegetatie bevat, zal deze soort het park prefereren over het projectgebied. Om deze reden is het park, maar ook de groenzones aan de andere kant van de rivier (zoals de Galgeplaat en het Noordpark) voor deze soort een zeer geschikt alternatief. Het projectgebied is daarom niet een essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van deze soort. Derhalve kan deze soort worden uitgesloten.

Jaarrond beschermde nesten categorie 5 – voldoende alternatief

Voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 (ekster, groene specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw en zwarte kraai) biedt het projectgebied enkel geschikt foerageergebied. Deze

soorten kunnen mogelijk op het gras foerageren. Het kan worden uitgesloten dat het projectgebied dient als essentieel foerageergebied. Deze soorten vinden in het Park Slobbengorsweg alternatieve grasvelden omringt door bomen wat deze locatie meer geschikt maakt als foerageergebied. Door het ontbreken van bomen zijn er voor deze soorten tevens geen geschikte nestlocaties te vinden in het projectgebied. Kool- en pimpelmees zijn na het veldbezoek uitgesloten doordat er geen geschikte struiken aanwezig bleken te zijn waarin deze soorten kunnen foerageren.

Voor oeverzwaluwen is in de huidige situatie geen geschikt habitat aanwezig. Deze vogels broeden in steile hellingen. Als grondhopen met een steile helling in het projectgebied (zoals voorbelasting) worden aangebracht bestaat in het broedseizoen de kans dat oeverzwaluwen gaan broeden in deze steile hellingen. Indien er in de omgeving van het projectgebied geen geschikt habitat aanwezig is zal het nest van de oeverzwaluw vanaf kolonisatie jaarrond beschermd zijn.

Vogelnesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd, middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Box 3), dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden. Voor jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 geldt echter dat als in de omgeving voldoende alternatief aanwezig is, de nesten een gelijke beschermingsstatus hebben als niet-jaarrond beschermde nesten. In dit geval is voor alle aanwezige en te verwachten soorten voldoende alternatief in de omgeving en geldt de bescherming alleen wanneer een broedgeval aanwezig is. Alternatieven zijn aanwezig in het direct ten westen gelegen Park Slobbengorsweg. In dit park zijn veel grote bomen aanwezig, die voor deze soorten voldoende nestgelegenheid bieden.

Niet jaarrond beschermde nesten (algemene broedvogels)

Enkel langs de oever van de watergang zijn mogelijk niet-jaarrond beschermde nesten van vogels als wilde eend en waterhoen te verwachten. De nesten en functionele leefomgeving van deze soorten zijn beschermd middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Box 3).

Door de werkzaamheden uit te voeren tijdens het broedseizoen kunnen nesten in de watergang en de oever worden vernield worden en kunnen eieren en individuen worden beschadigd of gedood. Dit betreft een overtreding van artikel 3.1. Wanneer het terrein verwildert, zullen er ook verder van de oever binnen het projectgebied geschikte nestlocaties ontstaan. Het is daarom belangrijk om de begroeiing tot de start van de bouwwerkzaamheden kort te houden en het projectgebied gedurende deze periode niet af te sluiten met hekken. Door het toegankelijk houden van het projectgebied, zal deze in gebruik blijven als honden uitlaatveld. Broedvogels raken zo door honden verstoord, waardoor deze minder snel tot broeden zullen komen. Tijdens het voorjaar en de zomer is de kans op aanwezigheid van vogelnesten het grootst. Als in deze gevoelige periode wordt gewerkt dient rekening te worden gehouden met broedvogels en moeten eventueel maatregelen worden genomen om het doden van vogels en de vernieling en beschadiging van nesten en eieren te voorkomen. Door het uitvoeren van werkzaamheden tijdens het broedseizoen kunnen vogels worden gedood. Met name kuikens zijn erg kwetsbaar, ook wanneer zij net het nest hebben verlaten. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren zodat overtreding van de Wet natuurbescherming wordt voorkomen.

3.1.2 VLEERMUIZEN

Op basis van het bureauonderzoek worden de volgende vleermuizen verwacht binnen het projectgebied/invloedssfeer van de werkzaamheden: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis (alle Habitatrichtlijn).

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen, hun migratieroutes, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen, zijn beschermd middels artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming (Box 1). De oever van de watergang in het projectgebied kan op diverse manieren een functie hebben voor vleermuizen.

Voortplantings- of rustplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden geen openingen waargenomen, die kunnen dienen als voortplantings- en/of rustplaats voor vleermuizen. In het projectgebied ontbreken structuren als geschikte bomen en gebouwen waarvan geschikte openingen door vleermuizen gebruikt worden als voortplantings- of rustplaats.

Vliegroute en foerageergebied

Binnen de projectgrenzen ontbreken gebiedselementen die een lijnvormig geheel vormen. Derhalve kan

een vliegroute van vleermuizen worden uitgesloten. Het projectgebied functioneert mogelijk als incidenteel foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen. De watervleermuis zal enkel de oever van de in het projectgebied doodlopende watergang kunnen gebruiken als foerageergebied. Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis kunnen het gehele projectgebied gebruiken om te foerageren. In de omgeving zijn voldoende alternatieve en meer geschikte foerageergebieden aanwezig. Zo kunnen het Park Slobbengorsweg en de achtertuinen van de omliggende huizenblokken als alternatieve foerageergebieden dienen voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De richting het noordwesten doorlopende watergang met bomen langs de oever biedt voor elk van deze soorten, maar specifiek voor de watervleermuis een geschikter alternatief. Elk van de alternatieve foerageergebieden zijn meer geschikt als foerageergebied door de aanwezigheid van bomen. De bomen houden de wind tegen en zorgen daarmee voor een insectenrijke, en daarmee voor vleermuizen voedselrijke, luwte. Derhalve vormt het projectgebied waar geen bomen staan, geen essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van verblijfplaatsen van vleermuizen. De geplande werkzaamheden zullen dan ook niet leiden tot een overtreding van artikel 3.5, lid 4, van de Wet natuurbescherming (Box 1).

Wel geldt voor de mogelijk aanwezige vleermuizen de zorgplicht zoals opgenomen in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (Box 1). Dit houdt in dat foeragerende en langs vliegende vleermuizen niet onnodig mogen worden verstoord door verlichting.

Box 1: Artikel 1.11, Zorgplicht.

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
- Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

3.1.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

In het projectgebied worden enkel vrijgestelde zoogdieren zoals bosmuis en egel verwacht. Deze soorten worden beschermd middels de zorgplicht, artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (Box 1). Dit houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3.1.4 AMFIBIEËN

In het projectgebied worden enkel vrijgestelde soorten zoals bruine kikker en gewone pad verwacht. Deze soorten worden beschermd middels de zorgplicht, artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (Box 1). Dit houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3.1.5 OVERIGE SOORTEN

Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde (met uitzondering van de zorgplicht, zie Box 1) vaatplanten, reptielen, vissen, weekdieren, insecten, spinachtigen en kreeftachtigen waargenomen. Beschermde soorten binnen deze soortgroepen worden op basis van verspreiding en biotoop niet verwacht in het projectgebied.

3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

Aan de hand van gegevens van provincie Zuid-Holland en van het Ministerie van Economische Zaken is bepaald of beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland en belangrijk weidevogelgebied) aanwezig zijn in of nabij het projectgebied. Indien door de ingreep mogelijk een toename van stikstofuitstoot plaats vindt, zal worden bepaald of het nabijgelegen natuurgebied gevoelig is voor een toename van stikstof (effectenindicator, Alterra, 2006 - 2014). Voorts kan worden bepaald of het nodig is om een voortoets en/of stikstofdepositieberekening uit te voeren om te bepalen of sprake is van een mogelijk significant negatief effect op het beschermde natuurgebied.

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State vastgesteld dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename ter plaatse van stikstofgevoelige habitatype en soorten in Natura 2000-gebieden. De maximaal toegestane neerslag van stikstof in gevoelig Natura 2000-gebied is op het moment van schrijven 0,005 mol N/ha/j.

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een natuurgebied dat beschermd wordt door de Wet natuurbescherming. Wel liggen er in de omgeving van het projectgebied een aantal Natura 2000-gebieden. Het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk, ligt ongeveer 6 kilometer ten noorden van het projectgebied. De Donkse Laagten, tevens een Natura 2000-gebied, ligt circa 8 kilometer ten noordoosten van het projectgebied. Natura 2000-gebied de Oude Maas ligt op ongeveer 9 kilometer ten westen van het projectgebied. Op ongeveer 10 kilometer afstand ten zuidwesten van het projectgebied ligt ook het Natura 2000-gebied het Oudeland van Strijen. Elk van deze Natura 2000-gebieden is niet gevoelig voor stikstofdepositie.

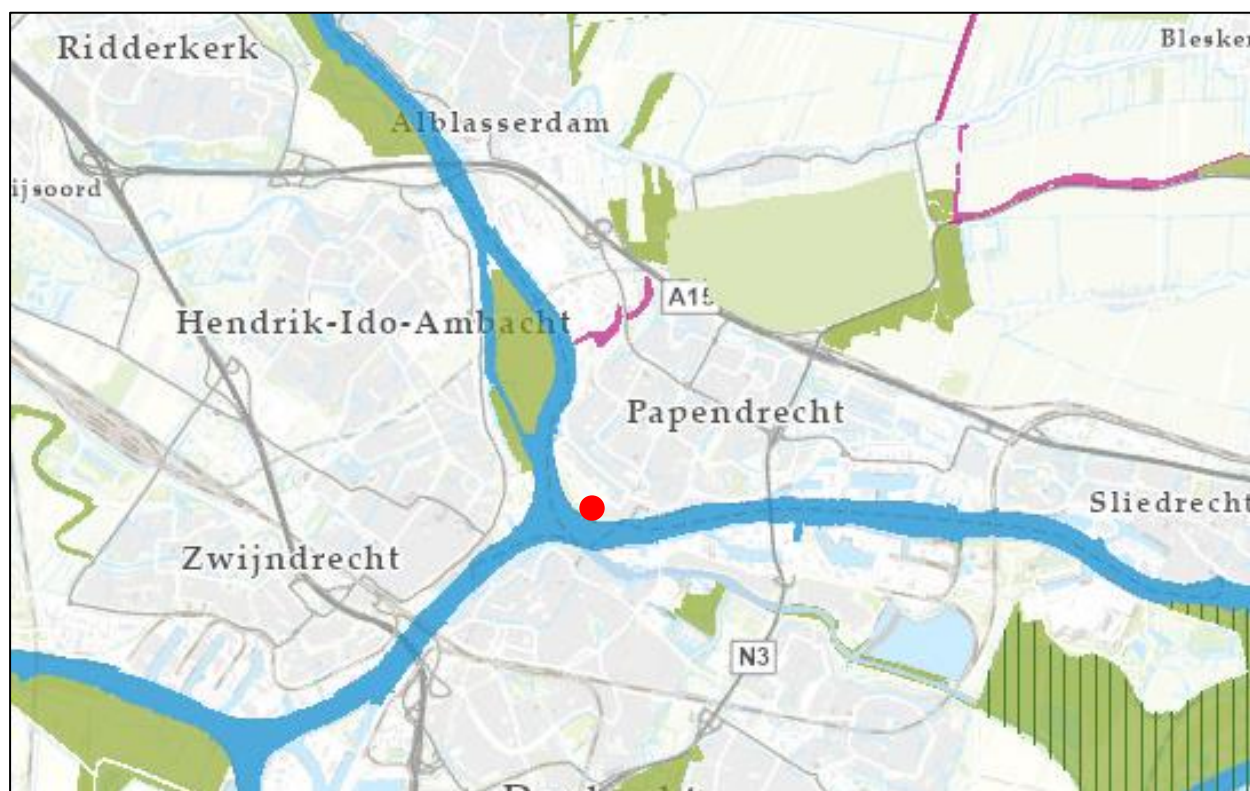
Echter, het dichtstbijzijnde beschermde Natura 2000-gebied, de Biesbosch, is wel gevoelig voor stikstofdepositie. Dit natuurgebied ligt op circa 5 kilometer ten zuidwesten van het projectgebied.

Gezien de voorgenomen herontwikkeling, de afstand tot het beschermde natuurgebied en de gevoeligheid voor stikstofdepositie, kan een negatief extern effect op de Biesbosch niet op voorhand worden uitgesloten. Het onderdeel gebiedenbescherming, artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming is mogelijk van toepassing op het onderhavige project. In eerste aanleg dient een stikstofberekening te worden uitgevoerd. Overige externe effecten op het Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten als gevolg van de redelijk grote afstand en barrière van stedelijk gebied tussen het projectgebied en het Natura 2000-gebied.

Het projectgebied maakt tevens geen deel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde gebied dat deel uitmaakt van NNN is gelegen op circa 1 kilometer ten noordwesten van het projectgebied. Gezien de aard van de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot NNN wordt een negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN uitgesloten. Vervolgstappen met betrekking tot NNN zijn derhalve niet van toepassing.

Het gebied is niet gelegen in een belangrijk weidevogelgebied. Vervolgstappen met betrekking tot weidevogelgebied zijn derhalve niet van toepassing.

Afbeelding 5 geeft het projectgebied weer in relatie tot beschermde natuurgebieden en NNN-gebieden.

Afbeelding 5: Projectgebied (aangegeven met een rode stip) in relatie tot Natura 2000-gebied de Biesbosch (gearceerd), NNN-gebieden (donkergroen of paars gekleurd) en belangrijk weidevogelgebied (lichtgroen gekleurd).

4 CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

In onderhavig hoofdstuk zijn de conclusies van de ecologische quickscan opgenomen die is uitgevoerd ten behoeve van de bouw van een woontoren te Papendrecht.

Uit de ecologische quickscan blijkt dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden rekening dient te worden gehouden met de Wet natuurbescherming. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen beschermde soorten, beschermde gebieden. Beschermde houtopstanden zijn in dit gebied niet van toepassing. Tevens zijn te nemen (mitigerende) maatregelen opgenomen.

4.1 BESCHERMDE SOORTEN

Uit de ecologische quickscan blijkt dat, met uitzondering van algemene broedvogels, geen zwaarder beschermde soorten in het projectgebied worden verwacht.

In Tabel 2 is opgenomen welke soorten in het projectgebied worden verwacht en welke (mitigerende) maatregelen noodzakelijk zijn ten einde overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Indien gewenst kunnen deze maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol, zodat de uitvoerders op locatie op de hoogte zijn van de te nemen maatregelen.

Tabel 2: Te nemen maatregelen teneinde overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen, per soort(groep).

Soort(groep)	Verwacht (V) / aangetroffen (A): locatie	Mitigerende maatregelen
Oeverzwaluw	V: aan te brengen voorbelasting	In de periode van 1 maart tot en met augustus dienen grondhopen met steile hellingen (zoals voorbelasting) in het projectgebied (of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden) voorkomen te worden, zodat oeverzwaluwen hier niet in gaan broeden. Steile wanden dienen te worden afgevlakt of afgedekt met bijvoorbeeld wegendoek. Indien oeverzwaluwen in het projectgebied broeden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen en dient door een deskundig ecooloog te worden bepaald of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming.
Algemene broedvogels en cat. 5 vogels (voldoende alternatief)	A + V: in (de omgeving van) het projectgebied	Geadviseerd wordt de werkzaamheden in eerste instantie uit te voeren buiten het broedseizoen. Enkel indien tijdens een controle, uitgevoerd door een deskundig ecooloog, blijkt dat in het projectgebied en de directe omgeving geen broedende vogels of nesten aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden binnen het broedseizoen worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met augustus. De daadwerkelijke periode is afhankelijk van weersinvloeden en vogelsoorten die in het projectgebied worden verwacht. De duur van het broedseizoen dient te worden bepaald door een deskundig ecooloog. Indien algemene broedvogels in het projectgebied broeden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen en dient door een deskundig ecooloog te worden bepaald of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming.
Vleermuizen (geen essentiële elementen), algemene en vrijgestelde grondgebonden zoogdieren en amfibieën	V: in (de omgeving van) het projectgebied	Gedurende de werkzaamheden dient voldoende zorg in acht te worden genomen voor alle in het wild voorkomende flora en fauna. Aanwezige dieren moeten voldoende tijd krijgen om te kunnen vluchten. Lichtverstoring van vleermuizen in de nacht dient waar mogelijk te worden voorkomen. Vooral het Park Slobbengorsweg ten westen van het projectgebied dient hierbij in acht te worden genomen. Indien men onverwachts strikt beschermde soorten aantreft dient direct een deskundig ecooloog te worden geraadpleegd om af te stemmen of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming. Bij twijfel over de aanwezigheid van een strikt beschermde soort wordt geadviseerd altijd de hulp van een deskundige in te schakelen.

4.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

In Tabel 3 is met betrekking tot gebiedsbescherming weergegeven welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Tabel 3: Beschermd gebiedtypes binnen het projectgebied en de bijbehorende vervolgstappen en/of maatregelen.

Beschermd gebied	Vervolgstappen en te nemen maatregelen om overtreding Wet natuurbescherming te voorkomen
Natura 2000-gebied	Effecten op Natura 2000-gebied de Biesbosch kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. In eerste aanleg is een stikstofdepositie-berekening nodig om te bepalen of effecten op het Natura 2000-gebied optreden. Indien uit de stikstofdepositie-berekening blijkt dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten dan dient een passende beoordeling opgesteld te worden. Op het moment van schrijven geldt dat, voor iedere ruimtelijke ontwikkeling die tot een toename van stikstofdepositie leidt ter plaatse van stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden waarvan de kritische depositiewaarde wordt overschreden en waarvoor nog geen onherroepelijke natuurvergunning is verleend, een natuurvergunning (of verklaring van geen bedenkingen) moet worden aangevraagd.
Natuurnetwerk Nederland	Geen effecten te verwachten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.
Beschermd weidevogelgebied	Geen effecten te verwachten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

4.3 BIODIVERSITEIT

Door de geplande bouwwerkzaamheden ontstaan mogelijkheden om de biodiversiteit (soortenrijkdom aan planten en dieren) in het projectgebied te vergroten door natuurinclusief te bouwen. Hierbij kan door de inrichting van het gebouw en/of groen op het dak of in de directe omgeving een impuls worden gegeven aan biodiversiteit. Door de biodiversiteit in het projectgebied te versterken wordt een bijdrage geleverd voor een meer groene en duurzame leefomgeving. VanderHelm Milieubeheer draagt hier graag aan bij en heeft ervaring met het opstellen en implementeren van biodiversiteitsadvies.

REFERENTIELIJST

- Asselberg R.H. (1990) *Enige maatgegevens van vleermuisschedels uit braakballen van de Kerkuil (Tyto alba)*. Belgisch Centrum voor Chiropterologisch Onderzoek.
- Ben-Hamo M, Muñoz-Garcia A, Williams JB, Korine C, Pinshow B (2013). *Waking to drink: rates of evaporative water loss determine arousal frequency in hibernating bats*. Journal of Experimental Biology 216, p. 573-577.
- Bij12 (2017) Kennisdocument Huismus
- Broekmeyer, M.E.A. (redactie), (2006). *Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren**. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1375. *Ook de aanvullingen uit 2008, 2009 en 2014 zijn geraadpleegd.
- De Vlinderstichting. *Libellennet; alles over libellen*. <http://www.libellennet.nl/>
- De Vlinderstichting. *Vlindernet; alles over vlinders*. <http://www.vlindernet.nl/>
- Diepenbeek, A. van (1999). *Veldgids Diersporen. Sporen van gewervelde landdieren*. Uitgeverij KNNV.
- Haarsma, A-J, Lina PHC, Voûte AM, Siepel H (2019) *Male long-distance migrant turned sedentary; The West European pond bat (Myotis dasycneme) alters their migration and hibernation behaviour*. PLoS ONE 14(10): e0217810
- Koning, J. de; Broek, JW van den; Meyere, D. de & Bruens, H. (2009). *Dendrologie van de lage landen*. Uitgeverij KNNV.
- Korsten, E., E.A. Jansen, M. Boonman, M.J. Schillemans en H.J.G.A. Limpens (2016) *Swarm and Switch: On the trail of the hibernating common pipistrelle*. Bat News. No. 110. p. 8-10. Bat Conservation Trust. London
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, *Zoogdieren van West-Europa*. 2^e druk 2003 VZZ. Uitgeverij KNNV.
- Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen en R.P.W.H. Felix (1993). *Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld*. 4^e geheel herziene druk. RAVON.
- Meijden, R. van der (2004). *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Uitgeverij Wolters-Noordhoff.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (2011) *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1979). *Vogelrichtlijn*. 79/409/EEG.
- Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2002). *Atlas van de Nederlandse libellen – Nederlandse fauna 4*. KNNV, EIS.
- Nationale Databank Flora en Fauna (2016), *NDFF Uitvoerportaal*.
- Nie, H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*.
- Provincie Zuid-Holland (2016). *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 november 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*
- Provincie Zuid-Holland (2016), *Interactieve atlassen en kaarten*. <https://www.zuid-holland.nl/overons/feiten-cijfers/interactieve/>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. *AERIUS Calculator*
- Rijksoverheid (2012). Versie 0.4. *Memorie van toelichting bij het voorstel van wet met regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*
- Rijksoverheid (2016). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*. Stb-2016-34 ISSN 0920 – 2064 's-Gravenhage 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de Natuur (Wet natuurbescherming).
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. <https://www.sovon.nl/>
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2018. *Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, winter vogels en 40 jaar verandering*. Tweede druk, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland (2005). *Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels*. Tirion Uitgevers
- Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON). <http://www.ravon.nl/>
- Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF). *Waarnemingen van flora en fauna*. <https://www.telmeel.nl/?c=portal&m=telmeel>
- Sweco Nederland (2019). *Stikstofdepositie en woningbouwontwikkeling – Verkennend onderzoek naar de bijdrage van woningbouwontwikkeling aan de stikstofdepositie*. Kenmerk: SWNL0250596
- Zoogdierverseniging. *Zoogdieratlas*. <http://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdieratlas>

BIJLAGE 1 KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING

DESKUNDIGHEID

De uitvoerend ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige. Deze voorwaarden zijn vermeld in Box 5.

Box 5: Voorwaarden voor deskundigheid, Ministerie van Economische Zaken.

Het Ministerie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

VOLLEDIGHEID ONDERZOEK

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar onder andere de (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in en nabij het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd wat veelal gebonden is aan bepaalde perioden in het jaar.

Uit een soortgericht onderzoek kan naar voren komen dat beschermde soorten aanwezig zijn en dat daarop een negatief effect ontstaat. Mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn dan nodig en mogelijk dient een ontheffing te worden aangevraagd om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Deze vervolgstappen zijn geen onderdeel van de ecologische quickscan.

KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op de door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

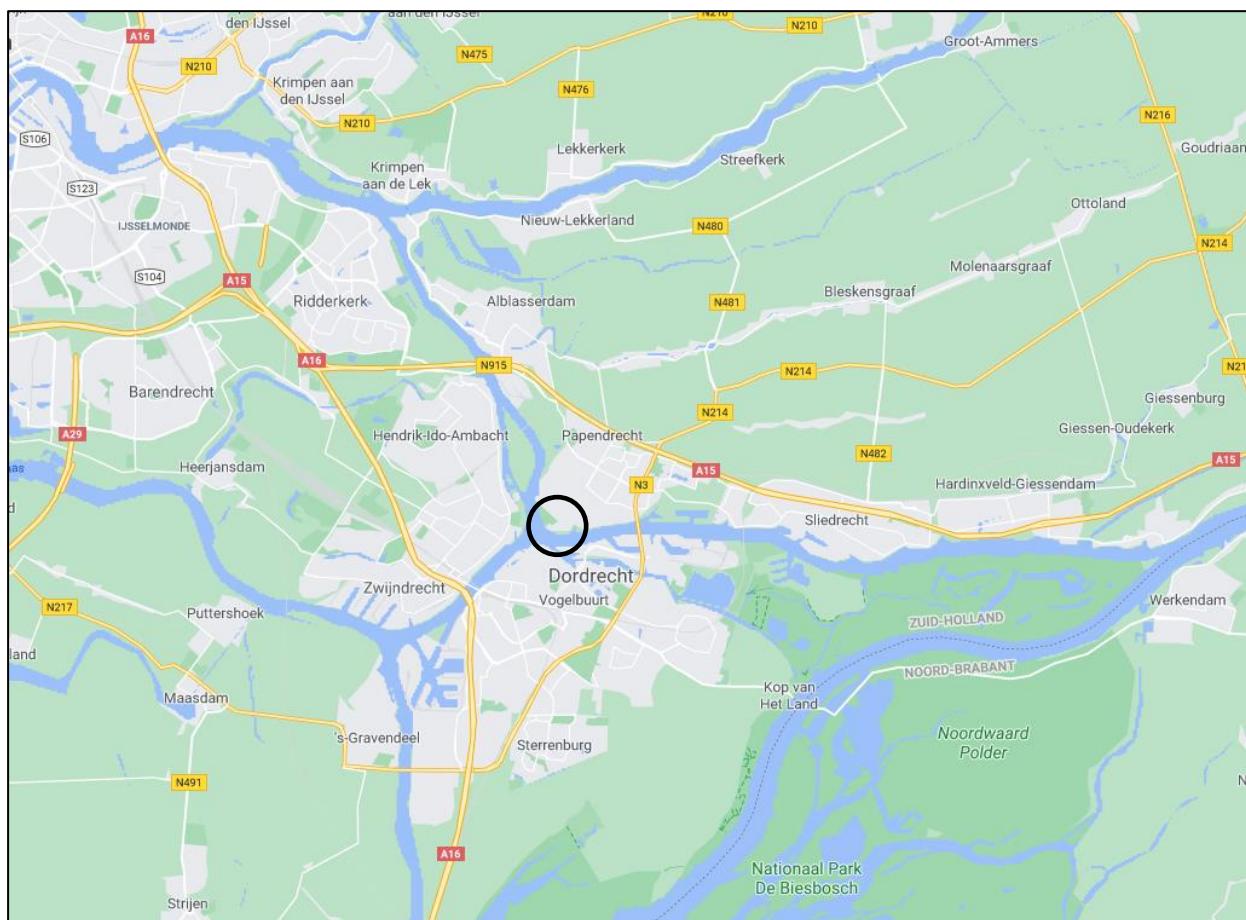
VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V.

VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

BIJLAGE 2 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

○ = Projectgebied

Bron: Google Maps